

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Νικήτας Χωνιάτης, αδελφός του αρχιεπισκόπου Αθηνών, υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας της μεγαλύτερης συμφοράς που βρήκε ποτέ τον κόσμο της γνώσης. Τον Απρίλιο του 1204, χριστιανοί στρατιώτες που είχαν ως αποστολή να ελευθερώσουν την Ιερουσαλήμ, σταμάτησαν, πριν φτάσουν στον προορισμό τους, για να λεηλατήσουν την Κωνσταντινούπολη, την πλουσιότερη πόλη της Ευρώπης. Ο Νικήτας περιέγραψε τη σφαγή από πρώτο χέρι. Ο ανεκτίμητος θησαυρός της Αγίας Σοφίας κατατεμαχίστηκε και μοιράστηκε στους στρατιώτες. Το ίδιο το ιερό της εκκλησίας κατακλύστηκε από μούλάρια που οδηγήθηκαν εκεί για να φορτωθούν τη λεία. Μια πόρνη, μια γυναίκα που πουλούσε ξόρκια και δηλητήρια, ανέβηκε στο θρόνο του πατριάρχη κι άρχισε να χορεύει, τραγουδώντας άσεμνα τραγούδια. Οι στρατιώτες κυνήγησαν και βίασαν καλόγριες αφιερωμένες στο Θεό. «Αθάνατε Θεέ», αναφώνησε ο Νικήτας, «πόσα δεινά για τους ανθρώπους». Η τρομερή αθλιότητα των μεσαιωνικών πολεμικών ηθών συνέθλιψε την Κωνσταντινούπολη και η ραχοκοκαλιά μιας μεγάλης αυτοκρατορίας τσακίστηκε.

Η κουρσεμένη πόλη είχε περισσότερα βιβλία παρά ανθρώπους. Στα 874 χρόνια της ύπαρξής της –ιδρύθηκε το 330 μ.Χ. από τον Μέγα Κωνσταντίνο, αυτοκράτορα της Ρώμης– η Κωνσταντινούπολη δεν είχε ποτέ ξανά λεηλατηθεί. Οι κάτοικοί της εξακολουθούσαν να θεωρούν τους εαυτούς τους Ρωμαίους και στην κληρονομιά της πόλης περιλαμβάνονταν οι φιλολογικοί θησαυροί του αρχαίου κόσμου. Ανάμεσα σ' αυτούς τους θησαυρούς ήταν και οι πραγματείες που είχε γράψει ο μεγαλύτερος μαθηματικός του αρχαίου κόσμου κι ένας από

τους κορυφαίους διανοητές που έζησαν ποτέ. Είχε προσεγγίσει την τιμή του π, είχε αναπτύξει τη θεωρία των κέντρων βάρους, είχε κάνει σημαντικά βήματα προς τον απειροστικό λογισμό, 1.800 ολόκληρα χρόνια πριν από τον Νεύτωνα και τον Λάιμπνιτς. Το όνομά του ήταν Αρχιμήδης. Αντίθετα με τις εκατοντάδες χιλιάδες βιβλία που καταστράφηκαν κατά τη λεηλασία της πόλης, τρία βιβλία με κείμενα του Αρχιμήδη διασώθηκαν.

Από αυτά τα τρία βιβλία το πρώτο που εξαφανίστηκε ήταν ο Κώδικας Β· η τελευταία φορά που έγινε αναφορά σ' αυτόν ήταν το 1311, στη βιβλιοθήκη του πάπα στο Βιτέρμπο, βόρεια της Ρώμης. Αργότερα χάθηκε ο Κώδικας Α· εντοπίστηκε για τελευταία φορά το 1564, στη βιβλιοθήκη ενός Ιταλού ουμανιστή. Από αντίγραφα αυτών των βιβλίων οι λόγιοι της Αναγέννησης, ο Λεονάρντο ντα Βίντσι και ο Γαλιλαίος, γνώρισαν το έργο του Αρχιμήδη. Όμως ο Λεονάρντο, ο Γαλιλαίος, ο Νεύτων και ο Λάιμπνιτς αγνοούσαν παντελώς την ύπαρξη ενός τρίτου βιβλίου. Περιείχε δύο εξαιρετικά κείμενα του Αρχιμήδη που απουσίαζαν από τους Κώδικες Α και Β. Συγκρινόμενα μ' αυτά τα κείμενα, τα μαθηματικά του Λεονάρντο μοιάζουν με παιδικά παιχνίδια. Οκτακόσια χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης, αυτό το τρίτο βιβλίο, ο Κώδικας του Αρχιμήδη που είναι τεχνικά γνωστός ως Κώδικας C, έκανε την εμφάνισή του στη σκηνή.

Αφηγούμαστε εδώ την αληθινή και συνταρακτική ιστορία αυτού του βιβλίου και των κειμένων που περιέχει. Αποκαλύπτουμε πώς αυτά τα κείμενα επέζησαν ανά τους αιώνες, πώς ανακαλύφθηκαν, πώς εξαφανίστηκαν ξανά και πώς τελικά απέκτησαν έναν σημαντικό προστάτη. Αφηγούμαστε ακόμα την ιστορία της επίπονης προσπάθειας αποκατάστασής του, της τεχνολογίας αιχμής και της επιστημοσύνης που επιστρατεύτηκαν για να αποκαταστήσουν τα σβησμένα κείμενα. Όταν το 1999 έπιασαν δουλειά τα μέλη της ομάδας που επεξεργάστηκε το βιβλίο, δεν υποψιάζονταν τι έμελλε να βρουν. Όταν πια ολοκλήρωσαν το έργο τους, είχαν ανακαλύψει κείμενα του αρχαίου κόσμου που έρχονταν για πρώτη φορά στο φως και άλλαζαν την ιστορία της επιστήμης.